

Ilari Suonpää

Tapahtuma-alan muutokset työs- kentelykulttuurissa pandemia-ai- kana

Esitys- ja teatteritekniinen näkökulma

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Tutkinto

Medianomi (AMK)

Tutkinto-ohjelma

Esitys- ja teatteritekniikan tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

Päivämäärä

30.11.2023

Tiivistelmä

Tekijä(t):	Ilari Suonpää
Otsikko:	Tapahtuma-alan muutokset työkuulttuurissa pandemia-aikana
Sivumäärä:	42 sivua
Aika:	30.11.2023
Tutkinto:	Medianomi (AMK)
Tutkinto-ohjelma:	Esitys- ja teatteritekkinen tutkinto-ohjelma
Suuntautumisvaihtoehto:	
Ohjaaja(t):	lehtori Mikko Pirinen projektipäällikkö Essi Santala

---

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan muutoksia työkuulttuurissa covid-19-pandemian aikana esitys- ja teatteritekkinisellä alalla. Tavoitteena oli selvittää, mitä muutoksia alan toimintaan tuli koronan vuoksi ja miten teatteritekkinen henkilöstö on kokenut nämä muutokset. Tarkoituksena oli myös pohtia, jääkö näistä muutoksista osa nykyiseen työkuulttuuriin. Opinnäytetyö perustuu korona-aikana tehtyjen uutisten, raporttien ja julkaisujen tulkintaan, sekä kyselytutkimukseen, joka osoitettiin alan toimijoille.

Työstä käy ilmi, että vaikka korona-aika oli tapahtuma-alalla melkoinen kriisi, se aiheutti myös pysyvää hyvää. Alan järjestäytyminen ja yhtenäiset toimintatavat luovat hyvän pohjan alan uudelle kasvuille. Kyselytutkimuksen vastauksista käy ilmi esitysteknisten toimijoiden koulutusmyönteisyys sekä osaamisen päivittämisen ja verkostoitumisen merkitys. Tutkimus osoittaa myös, että vastaajilla on huoli tulevaisuudesta sekä liiallisesta työmäärästä. Näkyvyys medioissa korona-aikana on myös lisännyt alan yleistä tunnettavuutta, ja tapahtuma-ala yleisesti on hyötynyt tästä huomiosta.

Työn lopussa pohditaan, millä keinoin tapahtuma-alalla voitaisiin varautua uusiin mahdollisiin kriiseihin. Tapahtuma-ala on verraten nuori toimiala, mutta kuitenkin elinvoimainen ja kasvu on ollut nopeaa. Pandemia-aika keskeytti alan kasvun kuitenkin totaalisesti. Tämän kasvun käynnistäminen ja ylläpitäminen ovat haaste, johon koko tapahtuma-ala, merkittävässä määrin siis myös tapahtumatekniset toimijat, vastaavat.

Tulokset osoittavat, että kriisi kävi voimakkaana yli tapahtuma-alan, mutta ala on vähitellen toipumassa äkillisistä vaikutuksista, kuten työvoimapulasta ja muuttuvista työskentelyolosuhteista.

Avainsanat: Korona, pandemia, tapahtuma-ala

Abstract

Author(s): Ilari Suonpää
Title: The changes in work in event technology during the pandemic
Number of Pages: 42 pages
Date: 30 November 2023

Degree: Bachelor of Arts
Degree Programme: Live Performance Engineering
Specialisation option:
Instructor(s): Mikko Pirinen, Senior Lecturer
Essi Santala, Project Manager

The purpose of this thesis was to analyze the changes that happened in the work of professionals in event technology during the Covid-19-pandemic. The goal is to clarify how the workers in the field of event technology have experienced these challenges that the pandemic offered to the event industry. One target also was to examine if some of these changes continue to exist current work culture. The thesis is based on the news and publications that deal with pandemic and event industry. In addition, a survey was conducted with technicians who work in the industry.

The thesis showed that even if the time of pandemic was quite a crisis, something good came out of it. The organization of the event industry and unified ways of working create a strong base for new economic growth. According to the survey, the respondents are worried about the excessive workloads in the future. Publicity in media has increased the awareness and event industry has benefited from it.

The industry is rather young itself yet vigorous and the economic growth has been quite fast. The pandemic however prevented the growth radically. It is quite a challenge to restart and maintain the growth. The whole industry and the workers at event technology are meeting this challenge.

The results showed that the crisis hit hard whole industry but eventually the industry is recovering from the immediate impacts of the crisis, such as shortage of technicians and the changes in working conditions.

Keywords: Pandemic, event technology industry

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Ala kohtaa kriisin	2
2.1	Koronavirus pysäyttää toiminnot tapahtuma-alalla	3
2.2	Suunnitelmat uusiksi	5
3	Tutkimuksia ja julkaisuita tapahtuma-alasta ja pandemia-ajasta	8
3.1	LiveFIN ry:n raportti	9
3.2	Tapahtumateollisuus ry:n Toimialatutkimus	10
3.3	Musiikkitalon asiakastutkimus	14
3.4	Skills for Live Tech -hanke ja Osaamisen uusi normaali - Esitystekniikka-alan taitojen kehitys 2019–2022	16
3.5	Yhteenveto ja havainnot	18
4	Osaamiskysely ja koronan vaikutukset työelämässä	19
4.1	Kyselystä	19
4.1.1	Pandemian jälkeisen ajan vaikutukset työhön	20
4.1.2	Keskeisimmät muutokset työkyvyssäsi ja osaamisessa	22
4.1.3	Työvoimapula ja missä tehtävissä	24
4.2	Analyysia kyselystä	27
5	Tilannekuva keväällä 2023	29
6	Lopuksi	31
	Lähteet	37

1 Johdanto

Opinnäytetyöni käsittelee covid-19-pandemian, tuttavallisemmin koronaviruksen, vaikutuksia tapahtuma-alalla. Vuonna 2019 Kiinasta alkanut tauti alkoi levitä kaikkialla maailmassa, ja sillä oli valtavat vaikutukset koko maailman talouteen. Keskityn tässä opinnäytteessä erityisesti pohtimaan ja arvioimaan koronaviruksen vaikutuksia tapahtuma-alan toimijoihin. Niihin kuuluu työntekijöitä alan kaikilta sektoreilta, jotka ovat muun muassa valon, äänen, videon ja näyttämötekniikan ammattilaisia, mutta myös esimerkiksi teattereiden puvustus, lavastus ja maski, catering-ala, vartiointi, logistiikka, tuotanto ja myynti kuuluvat tähän joukkoon. Rajaan kuitenkin pois koronapandemian keskeisimmät vaikutukset eli terveyteen ja kuolemiin liittyvät tilastot sekä globaalit taloudelliset vaikutukset. En myöskään käsittele tässä tapahtuma-alan toimijoiden taloudellisia haasteita tai hallituksen tarjoamaa, osittain epäonnistunutta tukijärjestelmää. Lisäksi käsittelen pandemian vaikutuksia tapahtuma-alan työkuulttuuriin. Löytyykö sieltä myös positiivisia vaikutuksia? Opittiinko kenties jotain?

Ennen pandemiaa tapahtuma-ala oli kovin sirpaloitunut. Alalla toimii useita pieniä toimijoita muutamien isojen rinnalla, ja koko toimialan kirjo alkoi alan sisälläkin saada vasta nyt oikeaa mittakaavaa. Alaa ei noteerattu julkisuudessa vakavasti otettavana toimialana. Pandemia toi kuitenkin tapahtuma-alalle suurta näkyvyyttä. Tässä asiassa erityisesti Tapahtumateollisuus Ry, Music Finland ja muutamat näkyvät yksityiset toimijat ovat tehneet alaa näkyvämmäksi.

Opinnäytteessäni tutkin koronan vaikutuksia esitys- ja teatteriteknisellä alalla muun muassa Tapahtumateollisuuden julkaisujen, Skills for Live Tech –hankkeen teettämän osaamiskartoituksen ja Musiikkitalon asiakaskyselytutkimuksen kautta. Näiden lisäksi käytän osaamiskartoitus-kyselyn avoimia vastauksia koskien korona-aikaa ja muutoksia työkuultuurissa. Kyselystä saatu data on analysoitu ja purettu luvussa 4. Kyselyn tässä opinnäytteessä käytetty osio keskittyy nimenomaan pandemia-ajan kokemuksiin ja käsittelee koronan vaikutuksia suhteessa tapahtuma-alan työhön.

Koronaviruksen vaikutukset ovat yhä vuonna 2023 läsnä alalla, vaikka kokoontumisrajoituksia tuskin enää näemme ja taudin leviäminen on pääosin hallinnassa. Korona-aika aiheutti kuitenkin huolen uusista tartunnoista, sairastapauksista johtuvista siirroista, tuuraajien etsimisestä ja osaavan henkilökunnan saamisesta ajoissa. Kun tieto koronaviruksesta oli tavoittanut alan toimijat, oli huoli jo päällä. Kaikki tapahtui todella nopeasti ja toimintaohjeet olivat epäselviä. Alan tulevaisuus näytti yhtäkkiä synkältä.

Tapahtuma-ala sai epäreilulta tuntuvaan kohteluun. Erityisesti kokoontumisrajoitukset ja niihin liittyvät epäloogiset tiedotteet pakottivat monet teatterit keskeyttämään kautensa. Suuri määrä alan tekijöitä oli lomautettuina eikä tietoa tulevasta oikein ollut saatavilla.

Yleisön saaminen takaisin lippuluukuille ja tapahtumiin turvallisesti on seikka, johon ala pyrkii jatkuvasti vaikuttamaan. Alan toimijoiden keskuudessa huoli viruksen leviämisestä on aiheuttanut monenlaista huolta. Konserttitalit joutuivat miettimään uudelleen, kuinka on mahdollista ottaa yleisö tapahtumiin ja toteuttaa ne turvallisesti. Kaikessa on tähdättävä tapahtuman turvallisuuteen ja etenkin nyt myös terveysturvallisuuteen.

Erityisen ahtaaseen väliin putosivat freelancerit ja pienyrittäjät. Taloudellinen epävarmuus ja epätieto tulevasta leimasivat tapahtuma-alaa pitkään. Muun muassa tämä antoi sysäyksen seuraavalle alan ongelmalle: monet osaajat vaihtoivat toisiin töihin ja alkoi huoli siitä, palaavatko osaajat takaisin tilanteen helpottua. Milloin tilanne oikeastaan helpottuu? Mikä vaikutus tällä on tekniselle osaamiselle tapahtuma-alalla?

2 Ala kohtaa kriisin

Tässä luvussa kerron koronaviruksen aiheuttamista yleisistä vaikutuksista tapahtuma-alalla, joita ovat erityisesti peruuntuneet esitykset, töiden peruuntuminen ja epävarma suhtautuminen tulevaisuuteen.

2.1 Koronavirus pysäyttää toiminnot tapahtuma-alalla

Korona-ajalla tarkoitetaan yleisesti ajanjaksoa, joka alkoi 13.3.2020 valtion otettua valmiuslain käyttöön ja rajoitettua vahvasti ihmisten liikkumista ja palveluntarjoajien ja tapahtumanjärjestäjien toimintaa covid-19-epidemian leviytystä Suomeen. Ajanjakson voidaan katsoa päättyneen, kun yleisötilaisuuksien rajoitukset tai niiden suositukset poistuivat käytöstä 30.6.2022.

Tilanne edellytti reagointia, ja tapahtuma- ja kulttuurialalla myös reagoitiinkin monin tavoin. Moni teatteri sulki ovensa ja keskeytti esityskautensa, koska tulevaisuus oli epäselvää ja oli mahdotonta reagoida alati muuttuviin toimintaohjeisiin vaikkapa kokoontumisrajoitusten suhteen.

Tilastokeskuksen artikkelin ”Korona pisti kulttuuri- ja viihdetoiminnan polvilleen” mukaan ”pandemian isku kulttuurialoille näkyy liikevaihdossa, palkkasummissa ja työllisyydessä” (Weckström 2020). Teattereiden tulonmenetysten arvioitiin olevan 30 miljoonan luokkaa, kesän 2020 jälkeen. Suomen Kansallisooppera sekä baletti joutuivat peruuttamaan kaikki esitykset viiden kuukauden ajaksi vuoden 2020 keväällä ja kesällä. Heille myönnetystä runsaan 1,2 miljoonan euron määrärahasta huolimatta menetykset nousivat lähes kolmeen miljoonaan.

Poikkeustila aiheutti erityisesti palvelualojen liikevaihdon voimakkaan supistumisen maaliskuusta 2020 lähtien. Weckströmin (2020) mukaan yksi suurimmista kärsijöistä Tilastokeskuksen mukaan oli toimialaluokka R; Taiteet, viihde, virkistyspalvelut. Siihen kuuluvat muun muassa esittävät taiteet ja niitä palveleva toiminta. Teatteri- ja esitystekninen toiminta kuuluu tähän ryhmään myös.

Paitsi yritysten liikevaihdon kehityksessä, koronakriisi näkyi myös taidealoilla maksettujen palkkasummien ja työllisyystilanteen heikkenemisessä. Verohallinnon tulorekisterin mukaan Kulttuuri- ja viihdetoiminnan palkkasumma putosi ja työllisyys heikentyi. Kulttuuri- ja viihdetoimintaan kuuluu kulttuuri- ja viihdepalvelujen tuottaminen: esitykset, näyttelyt, tapahtumat sekä näihin liittyvä avustava ja promootiotoiminta. Tapahtumatekniset palvelut luokitellaan erikseen, kun ne

tuotetaan erillisenä avustavana toimintana. Toimialan palkkasumma putosi jyrkästi maaliskuusta 2020 lähtien, kun korona aiheutti taidelaitosten ja tapahtumien toiminnan seisauttamisen. Jyrkimmillään romahdus näkyi taidelaitosten toiminnassa touko- ja kesäkuussa, kun palkkasumma laski yli 50 prosenttia edellisen vuoden vastaavista kuukausista. (Weckström 2020.)

Esittäviä taiteita palvelevalla toiminnalla, esittävillä taiteilla ja taiteellisen luomisen toimialoilla jyrkin pudotus osui heinäkuulle 2020. Toiminta alkoi kuitenkin virkistyä loppukesän ja syksyn aikana. Silloin epidemiatilanne näytti olevan hallinnassa ja valtiovallan tukitoimien vaikutukset alkoivat tehot.

Tapahtuma-alan toiminnan ollessa kiellettyä yleisörajoitusten vuoksi alaa kohtasi myös työpaikkakato. Käymieni keskustelujen alan toimijoiden kanssa suoraan sekä keskustelufoorumeilla, vaikuttaakin siltä, että toiminnan avautuessa oli merkittävä osa työntekijöistä poistunut alalta.

Helsingin Sanomat julkaisi luovien alojen työpaikkakatoa käsittelevän artikkelin, jossa esitetään, että UNESCO:n raportin mukaan luovilta aloilta katosi noin kymmenen miljoonaa työpaikkaa maailmanlaajuisesti (Ahloth 2022). Tässä on iso ristiriita, sillä samaan aikaan kun kulttuuri- ja viihdealan liikevaihto kasvaa jatkuvasti, julkisen puolen tuki ja investoinnit alalle vähenevät jatkuvasti muun muassa kulttuurialojen taloudellisten leikkausten ja esitystilojen vuokrankorotusten muodossa.

YLE julkaisi Tuomas Hyytisen kirjoituksessa 20.10.2021 ajatuksen siitä, että koko Suomen varautuminen poikkeustilaan oli puutteellista. Meiltä puuttui varasuunnitelma. Artikkelissaan Tuomas Hyytinen kirjoittaa: ”Kovin opetus on, että emme olleet valmiita tämänkaltaiseen pandemiaan. Virus pyyhkäisi pandemia-suunnitelmat tieltään.” Tapahtuma-ala ala koki tässä suurta vahinkoa. Kun tapahtumarajoitukset astuivat voimaan, alalla oli epäuskoinen ilmapiiri ja tulevaisuus vaikutti epävarmalta. Hyytinen kirjoittaa: ”Suomi on kiistatta onnistunut epidemian hallinnassa. Sairaalat ovat kestäneet, ja koronaan kuolleita on vähän.” (Hyytinen 2021.)

Onnistumisella on karu kääntöpuoli. Korona-ajan taloudelliset ja terveydelliset vahingot jakautuvat epätasaisesti. Laajat ja pitkäkestoiset sulut ovat tulleet kalliiksi monille tapahtuma-alan yrityksille, ja kehitystyö ja tulevaisuuteen investoiminen on hidastunut. Yksi Hyytisen (2021) esiin nostamista seikoista oli Suomen hallituksen kriisijohtamisen jäykkyys. Samankaltainen kriisijohtamisen jäykkyys näkyy myös tapahtuma-alan työnantajilla: on todella vaikea johtaa kriisiä, jonka vaikutukset ovat yllätyksiä ja jollaista ei ole ennen koettu.

2.2 Suunnitelmat uusiksi

Tapahtuma-alalle on luonteenomaista löytää toimivia reittejä ja hyviä käytäntöjä. Alalla työskenteleminen edellyttääkin ketteryyttä toimintaympäristössä ja tehokasta ongelmanratkaisukykyä. Tapahtumataloja varusteltiin kamerakalustolla, ja moni toimija alkoi striimata tapahtumia. Kokemukseni kentältä on, että moni töihin jäänyt teknikko opetteli pakon edessä uuden ammatin kamera- ja lähetystekniikan puolelta. Tätä käsitystäni tukevat myös keskustelut alan toimijoiden kanssa. Myös verkko-osaaminen ja uudenlainen ajattelu ääni- ja valotekniikan suhteen oli opeteltava nopeasti. Oltiin yhtäkkiä uudenlaisten ongelmien edessä: riittääkö työntekijöiden osaaminen muuttuneessa tilanteessa?

Alan turvallisuuskulmaa mietittiin myös uudella tavalla. Turvallisuussuunnitelmissa otetaan huomioon terveysturvallisuus ja suunnitellaan tilaisuudet siten, että estetään turhat kontaktit ja virusten leviäminen. Myös turvallisen toiminnan ajattelu sai uusia näkökulmia. Tilannetta vaikeutti erityisesti se, että ohjeistus muuttui jatkuvasti. Kokoontumisrajoituksista tiedottaminen sai vaikeasti tulkittavia ohjeita, ja alan toimijoihin suhtautuminen koettiin suorastaan epäreiluksi. Aluehallintovirastot ilmoittivat uusista suosituksista viikkoa ennen niiden voimaantumista, joten oli täysin mahdotonta suunnitella esityskautta kovinkaan pitkälle.

Koronapandemian ajalle leimallista oli epäselvät ohjeet. Suositukset maskien käytöstä ja kokoontumisrajoista vaihtuivat toistuvasti ja näin kuluttivat alan toi-

mijoiden turvallisuuden tunnetta ja vaikeuttivat kauden suunnittelua. Usko tulevaisuuteen horjui ja toivo alkoi muuttua epäuskoksi. Kukaan ei tiennyt, mitä seuraavaksi tapahtuu tai kauanko poikkeustila jatkuu.

Konserttitoiminta muuttui äkkiä riskialttiiksi ja taloudellisesti epätasapainoiseksi alaksi. Ala, joka jo normaalitilassaankin on henkisesti ja fyysisesti kuormittava, ei enää ollut houkutteleva, ja valtava määrä toimijoita hakeutuikin pakon edessä uusille aloille. Vain osa näistä on palannut tapahtuma-alan pariin koronan jälkeen jättäen ison työvoimapulan alalle. (Weckström 2020.)

Vuoden 2022 kesä osoitti, että tapahtumia oli yksinkertaisesti liikaa Suomen kooiseen maahan, osaavia työntekijöitä liian vähän. Tämä näkyi muun muassa teknisen verkoston keskusteluissa alan foorumeilla. Keikkakyselyitä jaettiin runsaasti, ja niihin vastattiin mahdollisuuksien mukaan. Myöskään lipunostajia ei aina saatu houkuteltua riittävästi.

Useampi festivaali kärsi kehnosta lipunmyynnistä. Esimerkiksi vuonna 2021 jouduttiin perumaan sekä Tampereella BlockFest että Porissa Rock in the City festivaalit. Molempien peruutuksien syyksi mainittiin huonontunut koronavirustilanne ja siitä johtuva pysähtynyt lipunmyynti. (Puljujärvi 2021.)

Muun muassa edellä mainitut tekijät saivat aikaan tapahtumien ketjureaktion, joka johti useamman festivaalin peruutukseen, yksittäisten artistien kieltäytymiseen nousta lavoilta ja jossain määrin myös erityisosaamisen jakautumiseen epätasaisesti. Keskustelut alan eri toimijoiden kanssa ovat osoittaneet, että erityisesti kesällä 2022 alalla oli pula osaavista stagemanagereista sekä erityisosaajista, kuten taajuuskoordinointia ammatikseen tekevistä ääniteknikoista. Myös selkeä apukäsien tarve oli korostunut. Erilaisiin festivaaliavustajan töihin (esimerkiksi lastaus- ja purkuapu sekä festivaalialueen rakentamiseen liittyvät työt) ei tuntunut riittävän työntekijöitä. Voisi sanoa, että alan glamour ja sex-appeal on vähentynyt, mutta samalla tekemisen meininki on muuttunut ammattimaisemmaksi ja organisoidummaksi. Alaa ei välttämättä koeta enää yhtä vetovoimaiseksi kuin aiemmin. Tämän väittämän osoittaa oikeaksi esimerkiksi se,

että osa ammatinvaihtajista ei enää haikaile takaisin tapahtuma-alalle, kuten opinnäytteen luvussa 4 olevassa osaamiskyselyssä todetaan.

Vuoden 2021 aikana tehtiin kuitenkin useita striimattuja esityksiä. Samalla kehitettiin uudenlaista tekniikkaa ja tulokulmaa esitystoimintaan, joka tapahtuikin kokonaan etänä ja ilman yleisöä. Erityisesti JVG:n Ikuinen vappu, Nightwishin konsertti: Virtual live show from the Islanders Arms, Q-teatterin Toksinen Kabaree ja Tampereen Työväen Teatterin Hamlet olivat tekniikoiltaan, kameratyökentelyltään ja ohjaukseltaan poikkeuksellisia tuotantoja.

Teatterin tiedotuskeskus ry:n tilaston mukaan vuonna 2021 striimattuja esityksiä ladattiin 549 585 kertaa, joista 61 118 oli maksullisia latauksia. Tähän tilastoon kuuluvat Vos-teatterit, Suomen Kansallisteatteri, Suomen Kansallisooppera ja –baletti. (Teatterin tiedotuskeskus 2021.)

Alan toipuminen käynnistyi pikkuhiljaa epätiedon vallitessa. Erityisesti isot teatterit joutuivat keskeyttämään toimintakautensa, koska tieto kokoontumisrajoituksista tuli toistuvasti liian myöhään ja liian lyhyeksi ajaksi kerrallaan. Toiminnan suunnittelu turvallisesti puutteellisilla ohjeilla oli mahdotonta. Kesäkautta kohti mentäessä moni tapahtumajärjestäjä mietti miten varautua. Alan toimijoilla oli pitkä työtön jakso alla. Keikkarutiinin puute ja muutokset alan toimijoiden keskuudessa aiheuttivat myös tarpeen lisätä teknisiä harjoituspäiviä; esimerkiksi järjestelmien päivitykset oli saatava valmiiksi ajoissa ennen äkisti käynnistyvää kautta.

Kulujen nousu ja varovaiset lipun ostotottumukset vaikuttavat aiheuttavat yhä taloudellista huolta. Vuonna 2023 ilmoitettiin useampien suurten artistien kiertueiden peruutuksista, koska taloudellinen riski on kasvanut liian suureksi. Esimerkkeinä suurista peruutuksista vaikkapa metalliyhtyeiden Anthrax, Godsmack ja The Agonist –kiertueet. Kiertueiden taloudellinen kannattavuus osoittautui liian epävarmaksi riittämättömän lipunmyynnin vuoksi. Avenged sevenfold –yhtyeen M. Shadowsin mukaan ”tilanne on aivan erilainen kuin viimeksi kiertäes-

sämme. Nyt olemme huomanneet, että henkilökunta maksaa enemmän, tuotanto maksaa enemmän, bussit maksavat enemmän ja lippujen hinnat vain jatkavat nousemistaan. Ihmiset eivät pidä siitä. Kaikki maksaa enemmän.” (Eriksson 2023.)

Myös Himoksella järjestettävä suuri metallifestivaali peruttiin vähäisen kysynnän vuoksi. Peruutuksen taustalla ovat kohonneet tuotantokustannukset, kuluttajakäyttäytymisen muutos ja alan kasvava kilpailu. Uutinen julkaistiin Helsingin Sanomissa 17.5.2023 (Koppinen 2023.)

3 Tutkimuksia ja julkaisuita tapahtuma-alasta ja pandemia-ajasta

Tässä luvussa teen katsauksen julkaisuihin, jotka käsittelevät tapahtuma-alaa ja korona-aikaa. Olen käyttänyt materiaalina erittäin laajaa elinkeinoministeriön toimialamäärittystä, Tapahtumateollisuuden Toimialatutkimusta, LiveFIN ry:n raporttia, Skills for Live Tech -hankkeen toteuttamaa osaamiskyselyä, Musiikkitalon asiakastutkimusta ja uutislinkkejä. Näistä materiaaleista on luettavissa erilaisia muutoksia, joita pandemia-aika toi alalle. Tilannetta pystyy tarkastelemaan myös erilaisista näkökulmista. Teknisen henkilöstön kokemukset tulevat esille S4LT –osaamiskyselyn kautta, ja asiakasnäkökulmaa tarkastellaan enemmän erilaisissa asiakastutkimuksissa. Materiaali toimii myös hyvin mittarina kysymyseen, mitä alalle kuuluu. Vastaajat koostuvat alan toimijoista ja olen valinnut opinnäytteeseen avoimia vastauksia, jotka käsittelevät alan tilaa työntekijän tai työnantajan näkökulmasta. Kovia kokenut toimiala onkin osoittanut toipumisen merkkejä. Vaikka tapahtuma-ala on kokenut kovia pandemian aikana, on elpyminen ollut melko nopeaa. Se mielestäni kertoo alan toimijoiden tinkimättömästä asenteesta ja kyvystä päästä eteenpäin päämäärätietoisesti. Se asenne on omaksuttu teatterimaailmaan vuosikymmeniä sitten: ensi-ilta lähestyy, esi-riippu nousee, on onnistuttava. Näytön paikka.

3.1 LiveFIN ry:n raportti

LiveFIN ry on edunvalvontajärjestö, joka edustaa kotimaista elävän musiikin sektoria, on luonut tilannekuvan tapahtuma-alalle.

Raportissa sanotaankin, että ”kuluva vuosi on ratkaiseva koko alan tulevaisuudelle”. Tutkimus arvioi, että rytmimusiikkifestivaalien, klubien, konserttisalien ja tanssilavojen osalta vuonna 2021 jäi toteutumatta 31 000 elävän musiikin esi- tystä ja 7,5 miljoonaa käyntiä musiikkitapahtumissa. Taloudellisen huolen lisäksi toimialan tulevaisuus ja siihen liittyvä näköalattomuus aiheuttaa huolta myös. (Kinnunen 2022.)

Korona-aika on kohdellut tapahtuma-alaa todella murskaavasti, ja liikevaihdon menetysten arvioidaan olevan vuonna 2021 noin 360 miljoonaa euroa elävän musiikin sektorilla. ”Ala tarvitsee selkeän käsityksen siitä, kuinka epidemiaa hoi- detaan ja millaisin parametrein rajoituksia ryhdyttäisiin purkamaan. Kesää 2022 pidettiin ratkaisevana virstanpylväänä. Jos festivaalit onnistuisivat, sen vaikutuk- set tulisivat heijastumaan positiivisesti myös ympärivuotiseen konserttitoimin- taan. Jos festivaalit peruuntuisivat tai eivät saavuttaisi yleisötavoitteitaan, hei- jastuisi se negatiivisesti koko elävän musiikin alaan.” (Kinnunen 2022.)

On käytännössä vaikea arvioida kesän 2022 onnistumista. Tiedossa on koko- naisia festivaaliperuutuksia, pääartistien eli headlinereiden peruutuksia ja ylei- sökatoa, mutta on myös saavutettuja tavoitteita myynnin suhteen ja erittäin on- nistuneita festivaaleja. Yleisön luottamus osallistua konserttitapahtumiin ei pa- laa samaan tahtiin rajoitusten päättymisen jälkeen.

Tilannearvion haastatteleman toimijan mukaan ”palautuminen koronaa edeltä- välle tasolle saattaa kestää jopa 2-5 vuotta”. Yleisön luottamus onkin keskeinen tekijä alan elpymisessä.” (Kinnunen 2022.)

3.2 Tapahtumateollisuus ry:n Toimialatutkimus

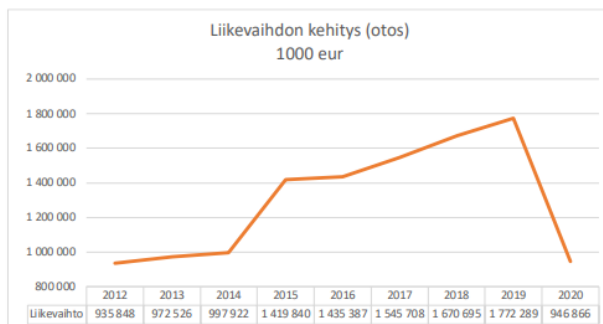
Tapahtumateollisuus ry on tapahtumaelinkeinon keskusjärjestö, jonka tehtävä on edistää koko tapahtumateollisuuden elinkeinotoimintaa ja sen arvoa suomalaiselle yhteiskunnalle. Heidän tekemänsä toimialatutkimus käsitteli koronan vaikutuksia. ”Tapahtumateollisuus on koronasta pahiten kärsinyt toimiala, jonka elinkeinotoiminta on ollut vahvasti rajoitettua tai kiellettyä yhtämittaisesti maaliskuusta 2020 alkaen”. (Westerholm, Liikamaa 2021.)

Tutkimuksen mukaan toimialan kannattavuus romahti vuonna 2020 lähes kymmenen prosenttia miinukselle, kun se oli vielä vuonna 2019 yli kuusi prosenttia plussalla. Tapahtumateollisuus arvioi, että koronakriisin vuoksi toimialalta katosi arviolta 6500 vakituista työpaikkaa. Lisäksi vuoden 2020 ja 2021 aikana työllistämättä jäi lähes 140 000 tilapäistä työntekijää. Toimialan elpyminen oli kuitenkin käynnistynyt vauhdikkaasti, kun kokoontumisrajoitukset hellittivät. Kesällä ja syksyllä 2022 tapahtumatarjontaa oli ennätysellisen paljon. Lokakuussa 2022 toteutetussa kyselyssä 87 % vastanneista yrityksistä ilmoittaa, että myynti on kasvussa. 56 % yrityksistä ilmoittaa, että myyntiä on enemmän kuin ennen koronaepidemian alkua. Samaan aikaan yrityksiä haastavat sekä kustannusten nousu että työvoimapula (72 %). (Westerholm, Liikamaa 2021.)

Tapahtumateollisuuden teettämässä tilinpäätöstutkimuksessa analysoitiin alan tunnuslukuja siten, että Orbis-tietokannasta irrotettiin Y-tunnusten avulla tapahtuma-alan toimijat ja tuloksia verrattiin 2019 tilinpäätökseen sekä 2020 ennusteeseen. Tilinpäätösanalyysin mukaan toimijoiden lukumäärä oli $N = 1782$. (Westerholm, Liikamaa 2021.)

Liikevaihdon kehitystä mittaava kuvaaja osoittaa, että vuoden 2012 arvo ja koronavuoden 2020 arvo olivat suurin piirtein samalla tasolla. Huippuvuosien 2018–2019 arvot olivat n. 47 % korkeammalla. Otoksen keskimääräinen liikevaihto oli vuonna 2020 947 000 euroa, yli 800 000 euroa vähemmän kuin vuonna 2019.

Liikevaihdon kehitys 2012-2020

- Otoksen liikevaihto oli vuonna 2020 947 000 euroa, yli 800 000 euroa vähemmän kuin edeltävänä vuonna 2019. Otoksen liikevaihdon muutos on siten **-47%**
- Koska suuri osa toimijoista toimii myös muilla toimialoilla kuin tapahtuma-alalla, on kriisistä johtuen toiminta muilla aloilla vahvistunut. Tätä ei suoraan nähdä tilinpäätösteiedoista, mutta yrityskselyiden perusteella voimme arvioida, että toimialan liikevaihdon muutos on isompi kuin otoksen tilinpäätösanalyysin antama tulos (yllä todettu -47%)
- Kriisin aikana jaetut yritystuet vaikuttavat myös osaltaan liikevaihtotulokseen
- Arvio todellisesta muutoksesta seuraavalla sivulla

TAPAHTUMATEOLLISUUS ry.

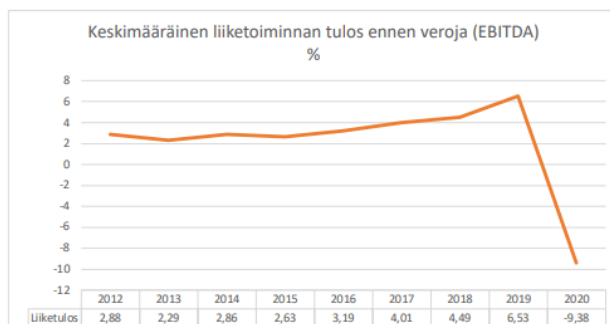
Kuvio 1. Liikevaihdon kehitys 2012-2020

Arvioitu koko toimialan liikevaihto vuonna 2019 oli 2,35 mrd euroa. Mikäli otoksen muutos suhteutetaan koko toimialaan, liikevaihdon muutos 2019–2020 olisi -1,1 mrd euroa. (Westerholm, Liikamaa 2021.)

Tämä trendi näkyy myös toisissa tutkimuksissa. Tapahtuma-ala on elänyt vahvan kasvukauden aikaa vuosina 2014–2019. Ala on kansainvälistynyt ja nykyään on tarjolla koulutusta aiempaa enemmän. Verohallinnon tulosrekisterin mukaan (Weckström 2020) toimialaluokka, johon muun muassa esittävät taiteet ja niitä palveleva toiminta kuuluvat, sukelsi rajusti ja pelkästään teattereiden tulomenetysten arvioitiin olevan 30 miljoonan luokkaa, kesän 2020 jälkeen.

Alan kannattavuuden 2012–2020 kuvaaja osoittaa selvästi, että vuosien 2012–2019 aikana positiivisesti kehittynyt kannattavuus romahti totaalisesti vuonna 2020. Toimialalla on sen rakenteesta johtuen varsin heikko taloudellinen kestävyys, jolloin tätä kannattavuustulosta on pidettävä erittäin haastavana.

Alan kannattavuus 2012-2020

- Vuosien 2012-2019 välillä positiivisesti kehittynyt kannattavuus romahti vuonna 2020
- Keskimääräinen liiketulos ennen veroja ja poistoja (EBITDA) oli vuonna 2020 **-9,38%**
- Toimialalla on sen rakenteesta johtuen varsin heikko taloudellinen kestävyys, jolloin tätä kannattavuustulosta on pidettävä erittäin haastavana

TAPAHTUMATEOLLISUUS ry

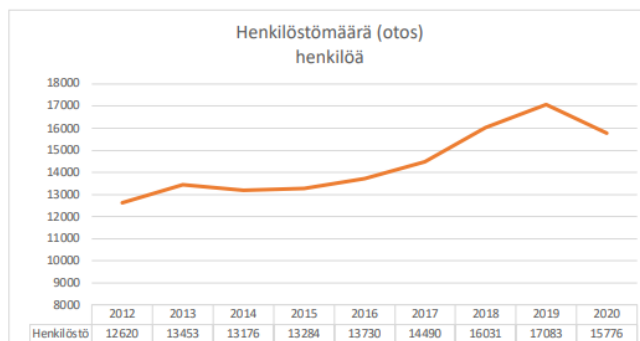
TURUN
YLIOPISTO
Kauppakorkeakoulu

Kuvio 2. Alan kannattavuus 2012-2020

Erityisesti alan kannattavuuden totaalinen sukeltaminen pandemian alkaessa oli osoitus siitä, kuinka altis tapahtuma-ala on muutoksille. Aiemmin vetovoimainen ala sai väheksyttäviä piirteitä, ja alaa kohtasi paitsi yleisökato, myös pula tekijöistä ja kannattavasta tukijärjestelmästä.

Henkilöstökysymyksen kohdalla tutkimus taas osoittaa, että vuoteen 2019 verrattuna henkilöstömäärä pieneni 1300 henkilöllä. Vähennemistä voi pitää suhteellisen isona, kun otetaan huomioon, että toimiala koostuu pääosin pienistä toimijoista. (Westerholm, Liikamaa 2021.)

Henkilöstömäärä 2012-2020

- Otoksen henkilöstömäärä pieneni 1300 henkilöllä vuoteen 2019 verrattuna
- Huomioiden, että toimiala koostuu pääosin pienistä toimijoista, henkilöstömäärän väheneminen voidaan pitää suhteellisen isona.
- Lisäksi toimialalla isommat irtisanomistoimenpiteet ovat kohdistuneet vasta vuoden 2021 keväälle.
- Kriisin vaikutusta tilapäis- ja vuokrahenkilöstön määrään ei voida arvioida tilinpäätöstiedoista

Kuvio 3. Henkilöstömäärä

Tässä tilastossa ei näy kriisin vaikutus freelance-toimijoiden ja tilapäistyöntekijöiden määrään. Merkittävä osa esitys- ja teatteritekniisiä toimijoita ovat pienyrityksiä.

Kuvaaja osoittaa myös selvästi alan kiihtyvän kasvun ennen vuoden 2019 totaalista muutosta. Tapahtuma-ala osoitti olevansa elinvoimainen, kehittyvä ja kasvava toimiala niin henkilöstön, kannattavuuden kuin liikevaihdonkin osalta vuosina 2014–2019, kunnes kaikki muuttui koronapandemian alkaessa. Tilastossa ei myöskään näy se, että isommat irtisanomistoimenpiteet ovat kohdistuneet vasta vuoden 2021 keväälle. (Westerholm, Liikamaa 2021.)

Tutkimuksesta voidaan nähdä, että koko tapahtuma-alaa kohtasi äärimmäinen kriisi. Merkittävän suuri osa tapahtumateknikoita oli siis yhtäkkiä töitä vailla, mikä johtui tapahtumien peruuntumisista. Tämä aiheutti paitsi taloudellista epätasapainoa, myös selkeän alalta poistumisen aallon. Tekninen työ jäi kuitenkin tehtäväksi heille, jotka saivat pitää työpaikkansa. Tämä puolestaan aiheutti äkil-

lisen toimintakulttuurin muutostarpeen. Miten nyt toimitaan, kun tapahtumia tehdään, mutta yleisöä ei saa ottaa saliin? Sama on luettavissa myös muista lähteistä, etenkin S4LT -hankkeen kartoituksessa, joka esitellään luvussa 3.3. Merkittävä osa vastaajista kertoo työmäärän lisääntyneen huomattavasti.

3.3 Musiikkitalon asiakastutkimus

Musiikkitalo teki tammikuussa 2023 asiakaskyselytutkimuksen. Kysely lähetettiin yli 13 000 Musiikkitalon asiakasrekisteriin kuuluvalla konserttikävijälle, ja siihen saatiin yli 1800 vastausta. Tämä kysely käsittelee sitä, miten konserttilippujen ostotottumukset ovat muuttuneet pandemian aikana. Tutkimuksen perusteella koronapandemia on passivoinut suuren osan konserttiyleisöstä, ja lippukauppa ei ole palannut entiselle tasolle. (Paaso 2023.)

Vastausten perusteella syitä tähän on ainakin ”yleinen lähtemisen vaikeus” eli kotiin jääminen koetaan houkuttelevaksi vaihtoehdoksi. Myös se, että ”tapahtumia on enemmän kuin koskaan” nousi tässä tutkimuksessa esille. Kuten tutkimuksessa todetaan: ”Kyse lienee siitä, että yleisömäärä jakautui niin monen tapahtuman kesken, ettei kaikkiin riittänyt kävijöitä, mutta se ei kuitenkaan selitä koko ilmiötä.” Kilpailu kansalaisten vapaa-ajasta vaikuttaa olevan tiukempaa kuin koskaan aiemmin. Konserttien ja muiden tapahtumien koviksi vastustajiksi ovat nousseet kotisohva ja suoratoistopalvelut sekä muut harrastukset ja ajanvietteet. ”Vaikuttaa siltä, että patoutunutta kysyntää ei ainakaan enää ole, vaan tottumus jäädä kotiin on sitä vahvempi ilmiö”. (Paaso 2023.)

Kyselyyn vastaajia huolettaa myös terveysturvallisuus. Vain 5 % vastaajista pitää terveysturvallisuustoimenpiteitä tarpeettomina. Tutkimuksen mukaan ”jos yleisöt halutaan palaamaan katsomoihin, pitää terveysturvallisuudesta yhä huolehtia. Muun muassa suuret väkijoukot ja käsihygienia mietityttävät monia tapahtumakävijöitä”. 63 % vastaajista ilmoittaa jonotustilanteiden ja ruuhkien karsimisen parantavan esityskokemusta. Puolet vastaajista toivoo, että tapahtumapaikalla edelleen muistutettaisiin asiakkaita käsi- ja yskimishygieneiasta ja muista koronan aikana opituista hyvistä tavoista. (Paaso 2023.)

Uskon, että tulee kestäämään jonkun aikaa, että asiakkaiden luottamus palaa ja salit täyttyvät entiseen tapaan. On selvää, että ostopäätöksen lykkääminen lähelle tapahtuma-aikaa muodostuu riskiksi tapahtumatuottajalle ja turvallisen budjetin rakentaminen muuttuu vaikeammaksi. Kotiin jääminen saattaa tuntua liian helpolta ja houkuttelevalta, kun pandemia-aikana on hankittu mukava sohva ja hinnakas viihdekeskus olohuoneeseen. Vastapainona oleva kulttuurielämys ei vielä tunnu riittävän vetovoimaiselta jonoineen ja ihmismassoineen. Sen sijaan festivaalirintamalla tuntuu menevän varmemmin ja myös suurten nimien kohdalla konserttiliput menevät kaupaksi. Lipun ostoon liittyvä epävarmuus tuntuukin liittyvän niihin tapauksiin, joissa asiakkaan pitää vastata itselleen kysymykseen: "Olisikohan toi kiva? Pitäiskö mennä?"

Myös Helsingin Sanomat kirjoittaa yleisön varovaisesta suhtautumisesta ja epäroinnista palata kulttuuritilaisuuksiin. Gallup-kyselyn mukaan 22 % suomalaisista aikoo lisätä kulttuuritapahtumissa käymistä verrattuna aikaan ennen pandemiaa. Kantar TNS Oy:n Helsingin Sanomien toimeksiannosta tekemän tutkimuksen perusteella 46 % suomalaisista epäröi hieman ja 15 % epäröi paljon osallistumistaan yleisötapahtumiin. (Sirén 2021.)

Tutkimus osoittaa, että kausikorttimyynti vetää, mutta irtolipuissa epäröinti näkyy selvästi, erityisesti RSO:n, HKO:n ja Kansallisopperan osalta. Samoin Helsingin kaupunginteatterissa ostajat ovat "edelleen hieman varovaisia, mutta kysyntä vilkastuu päivä päivältä", kertoo myynti- ja markkinointipäällikkö Olli Eijaala. Tutkimuksen mukaan 11 % aikoo vähentää paljon tai jonkin verran kulttuuritapahtumissa käymistä verrattuna aikaan ennen pandemiaa. (Sirén 2021.)

Myös kulttuurin tukeminen koettiin tutkimuksen mukaan epäoikeudenmukaiseksi. Noin 40 % katsoo, että kulttuuria tuettiin liian vähän pandemian aikana, 20 % katsoo, että tuen määrä on ollut sopivaa ja 10 % kokee, että kulttuurialaa on tuettu liikaa. (Sirén 2021.)

Kiinnostavaa on se, että vuonna 2021 tehty tutkimus tuntuu ennustaneen vuoden 2023 tilanteen. Kuhina lippukassalla tuntuu vieläkin olevan kohmeessa yleisön varovaisen suhtautumisen vuoksi. Vuoden 2023 Musiikkitalon asiakastutkimus tuntuu myötäilevän tämän tutkimuksen trendiä.

3.4 Skills for Live Tech -hanke ja Osaamisen uusi normaali -Esitystekniikka-alan taitojen kehitys 2019–2022

Metropolian käynnistämän Skills for Live Tech -hankkeen tarkoitus on turvata alan toimintaa kouluttamalla alan keskeistä osaamista ja samalla kehittää edelleen täydennyskoulutusta. Hankkeen tavoitteena on esitys-, ja teatteritekniikalla alalla työskentelevien henkilöiden työelämävalmiuksien vahvistaminen tarjoamalla joustavasti korkeakoulutason koulutusta. S4LT-hanke teki selvityksen esitys- ja teatteritekniikan alan muutoksesta ja koulutustarpeista, jossa käsitellään alan kehitystä vuosina 2019–2022. Tutkimus osoittaa jälleen, että esitystekniikka-ala oli vahvassa kasvussa ennen vuotta 2020. Kasvu aiheutti haasteita työvoiman saatavuudessa, mutta tulevaisuuteen suhtauduttiin jokseenkin positiivisesti. Korona-aikana alalta poistui osaamista, ja alalle jääneiltä saatettiin edellyttää äkillistä työnkuvan muutosta. (Santala & Sarpola 2023, 39.)

Kyselyn lähtökohtana oli olettaa siitä, että pandemian aiheuttamat muutokset alan työkentillä ovat vaikuttaneet myös alan osaamis- ja koulutustarpeisiin. Karitoituksen tarkoituksena oli tuottaa ajankohtaista tietoa, jonka pohjalta alan tämänhetkistä ja tulevaisuuden koulutusta voidaan edelleen kehittää. Korona-aika koettiin kyselyn perusteella monella tavoin. Osa vastaajista koki selvää helpotusta saadessaan ”mahdollisuuden rauhoittua ja levätä” (2023, 31) ja osa on kokenut, että ”muutoksensietokykyä kysyttiin paljon ja pandemia-aika on jättänyt pysyvän jäljen itseeni, mutta myös alaan” (2023,32). Vastauksissa on korostunut tapahtuma-alalle tyypillinen kiireen tuntu ja työaikojen epäsäännöllisyys.

Myös työhyvinvointi nousi esille tässä tutkimuksessa ja se mainitaan useissa vastauksissa. Työn suuri määrä aiheuttaa huolta erityisesti freelancereiden jaksamisesta. Toisaalta vastauksissa korostuu oma henkinen jaksaminen ja työhyvinvointi ja toisaalta myös se, että pandemia-aika sai arvioimaan uudelleen

oman elämän prioriteetteja. Vaikuttaa siltä, että tulevaisuudessa toivotaan myös koulutuksen kautta apua työhyvinvointiin ja työssä jaksamiseen. (Santala, Sarpola 2023, 69.)

Töitä saatetaan ottaa vastaan varovaisemmin tulevaisuudessa. Ala alkaa elpymään epävarmuudesta, mutta kuitenkin halutaan suojella itseä liialliselta työn määrältä. Työhyvinvointiasiat ovat toki olleet esillä jo ennen pandemia-aikaa. Se on näkynyt kuitenkin lähinnä työturvallisuusmielessä ja työssä jaksamisen edistämisenä. Nyt on selvästi huoli työntekijän mielenterveydestä tullut esille vanhojen huolten rinnalle.

Koronan vaikutuksista työssä tarvittavaan osaamiseen nousivat esille yleisesti ottaen laajasti sekä pandemia-aikana esille tulleet uudet osaamistarpeet että rajoitusten purun jälkeen ilmenneet osaamistarpeet. Vastauksista oli havaittavissa 10 esille nousevaa aihepiiriä:

- etätyöskentely, ennakkotyöskentely ja uudet digitaaliset välineet
- livestriimaus ja verkko-osaaminen
- oman osaamisen laajentuminen ja muuttuminen
- oma työhyvinvointi ja itsensä johtaminen
- resilienssi, kriisijohtaminen ja epävarmuus
- työturvallisuuden käsitteen laajentaminen
- markkinointi ja asiakakohtaukset
- työntekijäpula ja työn vaatimustason muutos
- unohdus, rutiinien puuttuminen ja osaamisen muuttumattomuus
- ei vaikutusta tai ei muutosta edeltävään aikaan verrattuna

(Santala & Sarpola 2023, 33.)

Erityisesti etätöskentelyä, digitaalivälineitä sekä livestriimaamista koskevat vastaukset kertovat siitä suunnasta, johon pandemia-aikana ala siirtyi luonnostaan. Pandemia-aikana otettiinkin pakon alla digiloikka, joka ”normaaliolosuhteissa olisi kestänyt 5-10 vuotta” (Santala, Sarpola 2023, 33.).

Merkittävän digiloikan, työnkuvan muutosten ja osaavan työvoimapulan lisäksi aineistosta nousee esille erityisesti muutokset terveysturvallisuudessa sekä työntekijän henkisen puolen hyvinvoinnin.

Arvioin itse pandemia-ajan olleen erittäin raskasta aikaa henkisesti erityisesti freelancereille ja lomautetuille, mutta oma kokemus sanoo, että myös työhön jääville jäi erittäin epävarma olo tulevaisuuden suhteen. Käytännön esimerkkinä toimii mielestäni hyvin seuraava paradoksi: työ pitää tehdä pienemmällä porukalla ja pienemmässä ajassa, mutta työ pitää dokumentoida ja kirjoittaa auki mahdollisen sairastapauksen sattuessa, jotta tuuraajalla on mahdollista viedä esitys läpi.

Sairaana työntekeminen on myös jäämässä menneisyyteen, ja siitä on mielestäni kiittäminen pandemiaa. On myös kuluttavaa lisätöitä tehdä tekniset dokumentit jokaisesta keikasta mahdollisia tuuraajia varten. Nykyään sitä ei pidetä hyväksyttävänä ja toiminta tullaan suunnittelemaan jatkossa niin, että tekniset ratkaisut eivät nojaa yhden ihmisen osaamiseen ja työaikaan. Tästä on vastuu etenkin projektinjohdolla. Teknisistä perustaidoista tärkeimpänä pidetään esitysteknisen työn kokonaisuuden hahmottamista ja yhteistyötaitoja (2023, 61). Myös esihenkilötyö ja muutosjohtaminen ja osaava projektinhallinta koetaan entistä tärkeämmäksi.

3.5 Yhteenveto ja havainnot

Tämä sama trendi on luettavissa kaikista julkaisuista ja oma käsitykseni kentältä tukee tätä ajatusta myös.

Käyttämäni aineistot osoittavat, että sekä yleisöasiakkailla että alan työntekijöillä vaikuttaa olevan huoli tulevaisuudesta. Yleisöllä tuntuu olevan tarve osallistua tapahtumiin, ja alan työntekijöitä huolettavat taloudellinen näkymä ja työn jatkuminen. Yleisön saaminen tapahtumiin, on edellytys koko alan uudelle kasvulle. Alan työntekijöiden huoli puolestaan vaikuttaa olevan enemmän työn määrä, työajan määrä ja osaamisen riittäminen. Aineiston pohjalta voidaan päätellä, että yleisön saaminen tapahtumiin on ensiarvoisen tärkeää. Se aiheuttaa turvallisuuden tunnetta, jonka varaan tapahtuma-alan jälleenrakennus suurilta osin perustuu. Kunhan tapahtumat saadaan jälleen käyntiin ja yleisöä turvallisesti osallistumaan tapahtumiin, se saa aikaan merkittävää taloudellistakin hyötyä suurella osalla tapahtuma-alan verkostoja.

4 Osaamiskysely ja koronan vaikutukset työelämässä

Tässä luvussa käyn läpi Osaamisen uusi normaali -kyselyä ja korona-aikaan liittyvien kysymysten avoimia vastauksia.

4.1 Kyselystä

Osana opinnäytettä laadin koronan vaikutuksiin liittyvän osion, jonka vastauksia analysoin tässä luvussa. Käyn läpi kolmen avoimen kysymyksen vastaukset, ja käytän vastausten muodostamaa raakadataa omassa analyysissäni. Vastaajien koulutustausta, ikä, sukupuoli tai paikkakunta ei vastauksista käy ilmi.

Kyselyn tarkoituksena oli selvittää työelämässä olevien henkilöiden osaamistarvetta. Kysely tavoitti yhteensä 244 vastannutta ammattilaista eri ammattialoilta. Hanke selvitti syksyllä 2022 esitys-, teatteri-, ja tapahtumatekniikka-alan osaamis- ja koulutustarpeita. Kyselyn keskeinen tulos oli, että korona-aika muutti suhtautumista työhön ja osaamisen kehittämiseen. Santala ja Sarpola löysivätkin kyselyn tuloksesta kouluttautumismyönteisiä ja osaamista arvostavia vastauksia. Myös perehdytysvalmiuksien lisäämisen todetaan olevan edelleen esitystekniikka-alan täydennyskoulutuksen ytimessä. Pandemia-aika kiinnitti vah-

vasti huomiota myös työhyvinvoinnilliseen kestävyYTEEN. Santala ja Sarpola kirjoittavat julkaisussa (2023, 84), että alan uusi normaali rakentuu osaamisvajeiden paikkaamisen, kouluttautumisen, perehdytyksen ja työhyvinvoinnin ympärille.

Olen jakanut tuloksen vastausten perusteella pienempiin kokonaisuuksiin. Tällä tavoin saan kyselystä hyvän tilannearvion vastanneiden tilanteesta. Kysely toteutettiin marraskuun 2022 aikana.

4.1.1 Pandemian jälkeisen ajan vaikutukset työhön

Kysymykseen vastasi 188 henkeä ja vastausprosentti oli 77 % koko kyselyyn nähden. Tämän osion vastaukset jaottelin jälkikäteen seuraavasti:

1. Ei juurikaan muutoksia
2. Pieniä muutoksia
3. Merkittäviä muutoksia

Jaottelu perustuu käytettävissä oleviin vastauksiin. Erityisesti pienet muutokset korostuivat avoimissa vastauksissa.

Kuvio 4. Pandemian vaikutus työhön

17% vastanneista (32 vastausta) koki, että pandemian jälkeinen aika ei ole aiheuttanut ihmeemmin muutoksia työelämässä. Tässä osassa vastauksia näkyy selvästi myös positiivisia kokemuksia sekä toiveikkaita vastauksia. Sellaisista mainittakoon muun muassa vakituiset työsuhteet ja palkkaturva ja kyky vastata muutoksiin. Näissä vastauksissa näkyi vastaajan hyvä resilienssi ja kuitenkin vahva usko tulevaisuuteen.

48% vastanneista (91 vastausta) on kokenut pieniä muutoksia työelämässä. Tästä ryhmästä nousi huoli osaamisesta, hallitsematon kiire, työnkuvan muutos, epävarmuus ja perehdyttämiseen liittyvät puutteellisuudet. Kyky vastata muutoksiin alkaa olla koetuksella, mutta kaiken kaikkiaan muutoksista on selvitty verrattain hyvin.

Vastauksissa toistui usein huoli kiireestä sekä hyvien työntekijöiden saatavuudesta:

”Tapahtumien uudelleen startattua kova kiire tuotannossa ja osaaminen tekijöillä ruosteessa”

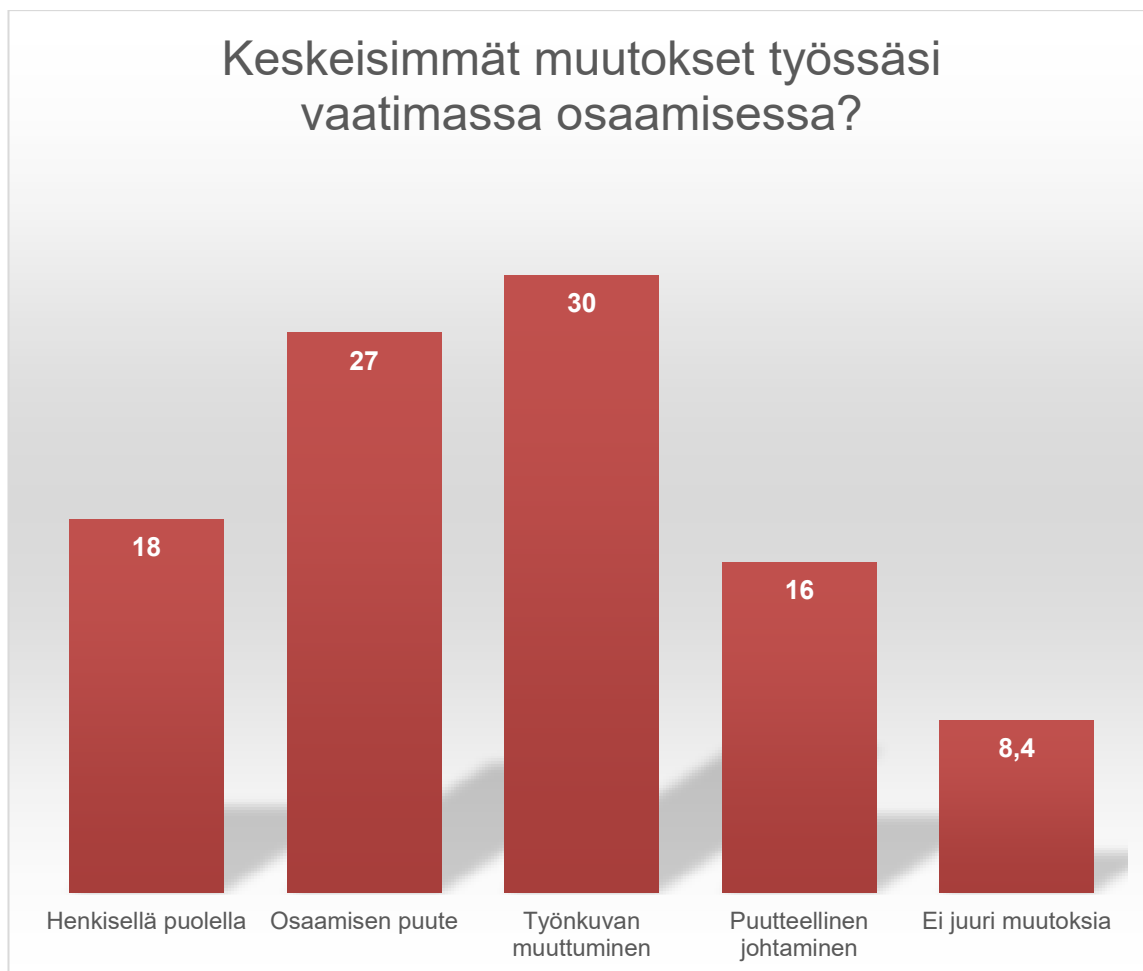
”Jouduin lomauttamaan henkilökunnan. Osa lähti muihin töihin, joten nyt on puulaa osaajista”.

Merkittäviä muutoksia koki 35% (65 vastannutta). Tässä ryhmässä nousi esille huoli mielenterveydestä, työhyvinvointiin liittyvät tekijät, paineen alla työskentely, kokemus työntekemisen merkityksestä, alanvaihto ja puutteellinen esihenkilötyö.

4.1.2 Keskeisimmät muutokset työkyvyssäsi ja osaamisessa

Tähän kysymykseen vastasi 143 henkilöä, jolloin vastausprosentti on 58,6%. Tässä jaottelu oli monimutkaisempi; jaoin vastausvaihtoehdot viiteen osaan käyttäen seuraavaa jakoa:

1. Muutokset henkisessä hyvinvoinnissa
2. Osaamisvaatimuksissa
3. Työnkuvan muutoksessa
4. Johtamistaidon puute ja esihenkilötyön puute
5. Ei juuri muutoksia

Kuvio 5. Keskeisimmät muutokset työssä

Muutoksia henkisessä hyvinvoinnissa oli kokenut 26 vastaajaa, eli 18% vastan-
neista kokee asian näin. Tässä kohdassa avoimista vastauksista nousi esille
erityisesti epävarmuus tulevasta, liiallinen työn määrä, ei tiedä kuka tulee kolle-
gaksi/työtoveriksi ja muuttuvat aikataulut. Henkisen puolen paineet ovat nous-
seet, joskaan eivät tämän kyselyn perusteella kovinkaan merkittävästi, mutta
merkittävää sen sijaan on, että henkisen puolen paineet johtavat isompiin on-
gelmiin mielenterveydessä ja ovat aiheuttaneet muun muassa alanvaihtoa.

39 vastannutta, 27%, kokee osaamisen puutteen muuttuneissa työtehtävissä
haasteeksi. Tähän ryhmään valikoituneissa vastauksissa nousi huoli sekä

omasta, että työtovereiden osaamisesta. Osa koki epärealistisena tilanteen, jossa työntekijältä edellytetään osaamista, johon ei ole tarjottu riittävää perehdytystä.

Työnkuvan muutokset nousivat esille 43 (eli 30%) vastauksessa. Näissä vastauksissa koettiin muutos sinänsä positiivisena asiana, mutta myös todettiin, että ei pitäisi joutua tekemään kaikkea tapahtumatekniikka-alan osa-aluetta. Näissä vastauksissa näkyi erityisesti striimaus- ja kameratyöskentely, hybriditilaisuudet ja varastointi sekä logistiikka.

”Pitäisi osata monelta osa-alueelta, kuten ääni, video ja valo. Ei riitä enää pelkästään yksi osa-alue”

16% vastanneista (23 vastausta) koki erityisesti esihenkilötyön ja puutteellisen johtamisen muutokseksi. Nämä vastaavat kokivat erityisesti painetta kiireessä työskentelyä kohtaan, sekä priorisoinnin ja nopean reagoinnin kanssa. Esihenkilön tukea toivottiin avoimissa vastauksissa myös korostuneesti tässä ryhmässä.

”Aikataulutuksen ja paineensietokyvyn tehostaminen edellä mainitusta syystä.”

12 vastaajaa, 8%, koki, että työtehtävissä ei ole juurikaan muutoksia pandemian jälkeisenä aikana. Tässä ryhmässä oltiin onnellisia siitä, että työt jatkuvat ja kalenterit täyttyvät. Tässä ryhmässä nousi myös positiivinen näkökulma tulevaisuutta kohtaan.

4.1.3 Työvoimapula ja missä tehtävissä

Tähän vastasi yhteensä 164 henkeä, jolloin vastausprosentti on 67%. Nämä vastausvaihtoehdot jaottelin seuraavasti:

1. On, kaikissa tehtävissä
2. On, osaajien ja kokeneiden teknikoiden kohdalla

3. On, huollossa ja asennuksessa
4. On, ravintola ja catering sekä logistiikka ja varastointi –aloilla
5. On, avustavissa töissä ja väliaikaisissa työntekijöissä
6. Ei juuri ole havaittavissa

Kuvio 6. Kokemus työvoimapulasta

Vastaajista 35% (58 vastaajaa) kertoi työvoimapulan koskevan kaikkia esitysteknisiä tehtäviä. Erityisesti osaavien ruotsinkielisten teknikoiden määrä vaikuttaa vastausten perusteella aiheuttavan huolta. Myös pitkäaikaiset työsuhteet koettiin haastavina. Niitä ei tahdo löytyä ja työnantajatkin suhtautuvat varauksella.

52 vastaajaa (32%) oli sitä mieltä, että etenkin erityisosaajat, kuten valo-opeeraattorit, stagemanagerit ja ääniteknikot, joista erityisesti nousi esille taajuuskoordinointi ja monitorimiksaus, ovat ainakin osittain kadonneet alalta. Myös projektinjohdossa koetaan selvästi työvoiman tarvetta.

”Työvoimapulaa on havaittavissa useissa eri tehtävissä. Eniten teknisten asiantuntijoiden tehtävissä. Myös perus rakennus- ja purkupuorukkaa on välillä vaikeaa saada töihin. Lisäksi tarvittaisiin enemmän myyjiä ja tuottajia.”

Huolto- ja asennustyöntekijöiden pula tuli esille vain 9 (5,5%) vastauksessa. Tämä selittyy osittain sillä, että nimenomaan huoltotöihin on siirtynyt kenttäpuolen tekijöitä koronan aikana. Avoimissa vastauksissa esille nousi kuitenkin lieveilmiö, eli komponenttipula ja osien saatavuuteen liittyvät ongelmat.

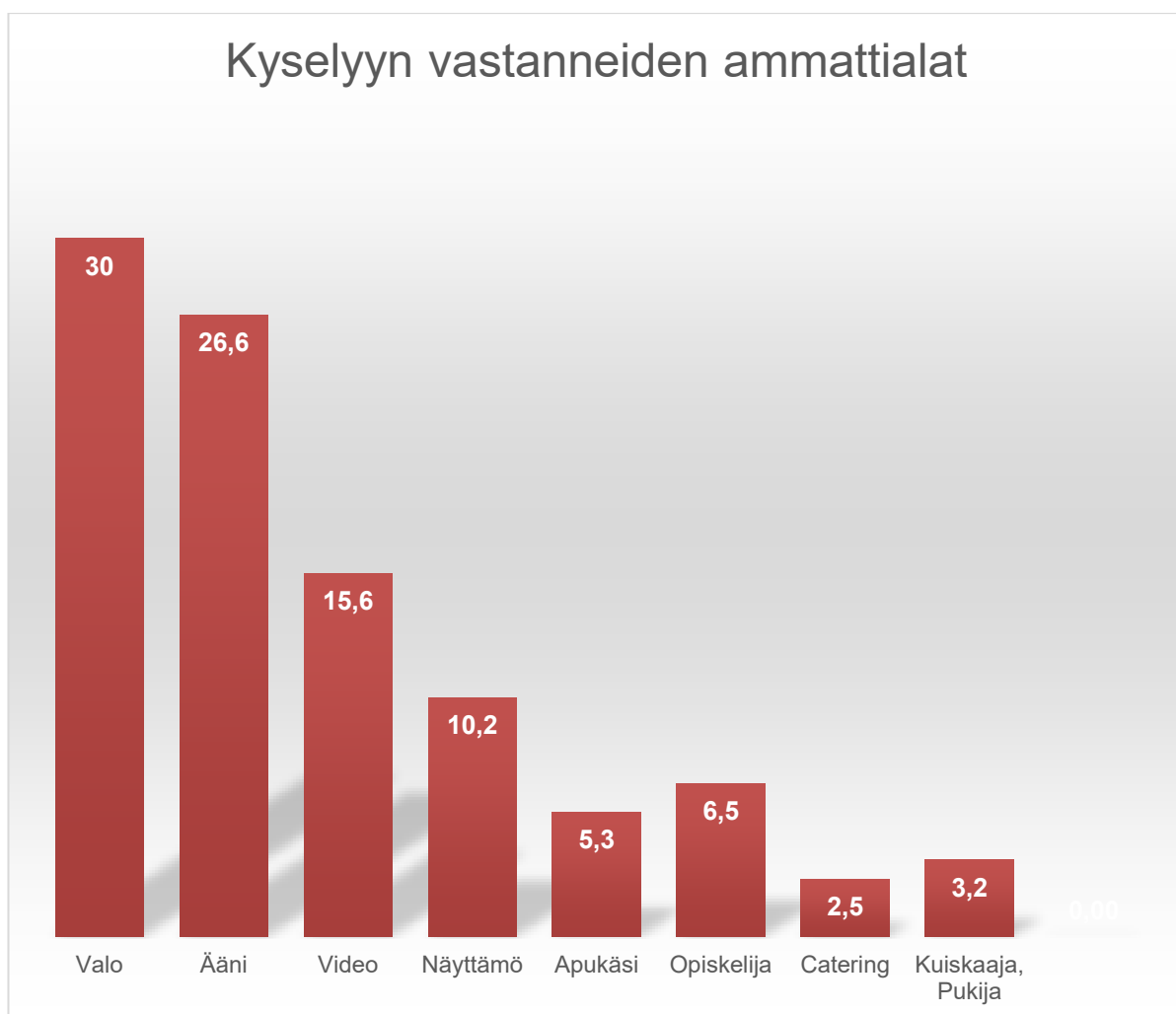
Ravintola ja catering –palvelut, sekä myös logistiikka- ja varastotyöntekijät koettiin kyselyn perusteella työvoimapulaksi 11 vastaajan (6,7%) mielestä. Tämä melko alhainen prosentti selittyy toisaalta sillä, että kysely tavoitti huomattavasti enemmän teatteri- ja esitysteknikoita kentältä, kuin catering –palveluista.

27 vastaajaa (16%) kertoi työvoimapulan näkyvän erityisesti avustavissa tehtävissä ja väliaikaisessa aputyövoimassa. Myös pula kuljettajista nousi esille tämän ryhmän avoimissa vastauksissa.

Noin 4%, eli 7 vastaajaa, oli sitä mieltä, että työvoimapula ei näy juurikaan oman alansa tehtävissä.

4.2 Analyysia kyselystä

Kysely tavoitti laajan vastaajajoukon, koska kyseessä on ennen kaikkea kartoit-
tus koulutustarvetta varten. Siksi vastaajia tuli todella monesta eri esitystekni-
sen alan ammattikunnasta. Koronavirusta koskeva osio kyselystä oli selvästi
suppeampi ja tämä osio tuli ainoastaan omaan käyttööni. Vastauksista kävi ilmi,
että todella moni vastaaja (72%) toimii valo-, video- ja äänitekniikan parissa. Lo-
put vastaajat edustavat jotakuinkin tasaisesti muita tapahtuma-alan ammatteja.
Pukijoita ja kuiskaajia oli avointen vastausten perusteella 8 vastaajaa ja catering
-henkilökuntaa 6 vastaajaa. Näyttämötyöntekijöitä ja apukäsiä sekä opiskelijoita
oli yhteensä mukavat lähes 50 vastaajaa.

Kuvio 7. Kyselyyn vastanneet ammattialoittain

Kysely osoittaa, että alalla työskentelevät kokevat koronan aiheuttamat muutokset merkittäviksi, tai osittain merkittäviksi, mutta ala kokee myös vahvaa toipumista ja alan toimijoiden näkymät tulevaisuutta kohtaan, näyttävät toiveikkailta. Merkittävien muutosten vastauksissa näkyy huoli pitkäjänteisestä alan kehityksestä ja työntekijöiden jaksamisesta, sekä osaamisen pirstaloitumisesta. Toiveikkuudesta kertoo se, että aika nopeasti kalenterit täyttyvät taas ja työtä saa tehdä ja se työ koetaan tärkeäksi ja mielekkääksi.

Avoimia vastauksia lukiessani, huomio kiinnittyi etenkin työmäärän muutoksiin: ”Hirveä kiire jatkuvasti”, ”Enemmän töitä kuin koskaan” ja ”väkeä vähennetty ja

samat työt pitää hoitaa”. Työvoimapulaa arvioivassa osassa esille nousee säännöllisesti: ”Pulaa on miksaajista, valo-operaattoreista, stagemanagereista” ja ”Työvoimapula on valtaisa. Uskoakseni suurempi, mitä kukaan odotti. Työvoimapula vaatii perehdytystä ja lisäkoulutusta” ja ”Eryteisesti erityisosaamista vaativissa tehtävissä”. Oman työn muutoksia koskevista vastauksista nousee etenkin: ”Uusien tekijöiden perehdyttäminen on työlästä” ja ”Pitäisi osata useampia esittävien taiteen työtehtäviä. Eläkkeelle jäävien tai työpaikkaa vaihtavien tilalle ei välttämättä palkata uusia työntekijöitä, vaan tehtäviä yhdistetään ja organisoitetaan uudelleen”.

Korona-aiheisissa uutisissa tapahtuma-alalta ja kyselyyn vastanneiden kokemuksissa oli selviä yhtäläisyyksiä. Etenkin työn kuormittavuus ja työssä jaksaminen ja toisaalta työn epäsäännöllisyys ja taloudellinen epävarmuus korostuivat molemmissa aineistoissa. Toisaalta kyselyyn vastanneiden osuus on lopulta verraten pieni ja subjektiivinen otanta, eikä välttämättä ole vertailukelpoinen kaikilta osin. Kyselyn vastaukset osoittivat minulle, että osa vastaajista pitää nykytilannetta verraten valoisana verrattuna pariin edeltävään vuoteen, kun taas merkittävällä osalla vastanneista on kokemuksia erityisesti työkuorman lisääntymisestä, toimenkuvan muutoksesta ja esihenkilötyön puutteellisuudesta.

5 Tilannekuva keväällä 2023

Ennen pandemiaa oli siis selkeä nousukausi, joka näkyy liiketalousmittareissa ja tapahtuma-ala onkin parantanut sijoitustaan kannattavuustilastossa vuosittain. Vuodesta 2012 alkaen on alan kannattavuus ollut nousujohteinen, kunnes täydellinen romahdus tapahtui 2020. Ala on kokenut jatkuvasti muutoksia. Muutoksista on aina otettu oppia ja kysyntään vastattu. Monet alan muutokset ovat johtaneet lopulta hyvään. Nyt pandemian jälkeinen aika osoittaa, mitä jää jäljelle uuteen nykytilaan. Opittiinko jotain?

Tapahtumateollisuuden ja S4LT:n julkaisut osoittavat selvästi mitä alalle kuuluu ja miten korona-aika kohteli toimijoita. On positiivinen signaali, että teknikkorintamalla koetaan vahvaa koulutusmyönteisyyttä ja huoli alan tulevaisuudesta on

kollektiivinen kokemus. Pandemian jälkeiset kuukaudet ja erityisesti kesä 2023 ovat siis valtavan suuria suunnannäyttäjiä. Alan toipuminen on alkanut, ja kuluvuosi näyttää tulevaisuuden suunnan. Esitys- ja teatteritekninen työntekijäjoukko vaikuttaa tutkimusten perusteella suhtautuvan tulevaan valoisasti.

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisema Tapahtuma-alan toimialamääritys julkaistiin 2023. Yhteenvedossa nousee esille kuusi pääasiallista teemaa, joiden vaikutus nähdään merkittävänä. Alla ote yhteenvedosta:

1. ”Toimialan yhteiskunnallisen tunnistamisen tarve
2. Tapahtumien erilaisten vaikuttavuuksien tunnistaminen ja tutkiminen
3. Toimialan vakava työvoima- ja osaamispula
4. Työsuhteisen työvoiman lisäksi myös talkootyön perinne katkesi pandemia-aikana. Talkootyöllä on merkittävä vaikutus tapahtumien toteutumiseen
5. Kaupunkien rooli tapahtuma-alustoina: puutteet tapahtumainfrassa sekä oheispalveluissa (pääasiassa majoituskapasiteetti) estävät tapahtuma-alan kasvua

(Kuusisto, Sahlstedt, Välimäki, Westerholm 2023, 41).

Alan on kasvettava määrätietoisesti ja sen eteen tehtävä työ edellyttää kaupunkien ja julkisen sektorin osallisuutta. Asiakasodotusten kasvu ja asiakaskokemuksen monipuolistuminen –asettaa vaatimuksia tapahtumainfran, teknologian ja osaamisen kehittymiselle, samalla luo mahdollisuuksia huippuelämysten kysynnälle ja ansaintamahdollisuuksille. Alan osaamispulaan on havahduttu. Koulutuksen myötä saadaan parannettua työntekijöiden osaamistasoa ja yhtenäiset käytännöt parantavat esimerkiksi freelancereiden työmahdollisuuksia tapahtumataloissa ja festivaalirakennustilanteissa.

Siinä mielessä ajattelen, että pandemia-ajalla oli myös positiivisia vaikutuksia ja alan toimijoiden on syytä ottaa oppia menneistä haastavista vuosista. On merkittävää hyötyä siitä, että tapahtuma-alasta puhutaan niin paljon. Sen kaiken ansiosta tapahtuma-ala on nykyään järjestäytyneempi ja toimiala toimii entistä ammattimaisemmin. Olemme myös yhtenäistä rintamaa, vaikka ala onkin kovin kilpailuhenkinen ja piirit ovat kovin pienet. Kaikki nämä asiat ovat pandemian positiivisia vaikutuksia.

6 Lopuksi

On vaikeaa ennustaa, mitä pandemiasta jää jäljelle tapahtuma-alle. Uskon, että terveysturvallisuuden suhtaudutaan vakavasti jatkossa, onhan nyt opittu käytännössä todella paljon. Jääkö hybriditilaisuudet uudeksi normaaliksi? Tarve on olemassa ja kalusto ja osaaminen ovat hallussa, eli uskon tämän ainakin osittain jäävän alalle. Tapahtumien striimaus palvelee heitä, jotka haluavat seurata tapahtumaa kotoa. Myös ympäristötietoisuuden kasvu vaikuttaa siihen, että stream –tilaisuuksiin panostetaan myös tulevaisuudessa. Mutta korvaako kuitenkaan teknisesti korkeatasoinenkaan digitaalinen tapahtuma ja etäosallistuminen missään vaiheessa elävän esityksen magiaa ja immersion tuntua? Ostaako kulttuurinkäyttäjä mieluummin lipun XR-tapahtumaan, jonka saa viettää kotisohvalla, vai tapahtumaan, jossa saa nähdä ja kokea uutta (ja miksei vanhaakin)? Mikä on tapahtuma-alan uusi normaali? Opettiko pandemia-aika meille jotain?

Aiemmin esitetystä kyselystä nousi esille teknikoiden toive päivittää tietojaan ja osaamistaan. On tärkeätä, että alan toimijat ovat ymmärtäneet, että tulevaisuuden tarpeiden täyttäminen edellyttää uuden esitystekniikan laajamittaista osaamista. Tähän on jo herätty vastausten perusteella alan toimijoiden keskuudessa ja vastauksista näkyy positiivinen tulevaisuuden usko ja uuden oppimisen tarve.

Uskon myös, että korona-aika tulee jättämään myös terveysturvallisen ajattelumallin tapahtuma-alalle pysyvästi. Käsidesiä ja hygieniaohjeita tullaan näkemään vielä tapahtumatalojen aulatiloiissa. Yleisölle on annettava mahdollisuus toimia varovaisesti mieluummin kuin jäädä koteihin ja olla osallistumatta tapahtumiin. Tapahtumayrittäjät tulevat miettimään ratkaisuja esimerkiksi jonotustilanteisiin ja yleisön pakkautumisiin poistumisreiteillä.

Ala on siis murroksessa sekä kuluttaja-asiakkaiden kannalta (mm. varovaisuus lipunostamisen suhteen, huoli terveysturvallisuudesta, kotisohvan vetovoima, pienempien artistien riittämätön vetovoima) sekä tapahtuma-alan työntekijöiden mielestä (riittämätön osaava työvoima, liikaa töitä, taloudellinen epävarmuus). Uutena haasteena vaikuttaa olevan myös maailman taloudellinen tilanne. Tuotantojen kustannukset ovat nousseet huomattavasti ja tämä näkyy esimerkiksi Suomeen tulevien ulkomaisten artistien lippujen hinnoissa. Ala tulee jatkossakin kohtaamaan uusia ja tuntemattomia haasteita ja pandemia on auttanut ymmärtämään varautumisen tärkeyden.

Pandemia-ajasta on löydettävissä myös hyvää ja hyödyllistä kuten järjestäytyminen ja näkyvyys mediassa. Korona-aika osoitti mielestäni teatteri- ja esitysteknisen alan ammattilaisten olevan luovia uuden äärellä ja myös erittäin resiliентtejä jatkuvien muutosten suhteen. Sama on tulkittavissa osaamiskartoituksessa ja avoimissa vastauksissa on luettavissa valoisaa suhtautumista tulevaisuuteen. Työn tekemisen mielekkyyttä ja työssä jaksamista osataan arvostaa ja näiden eteen ollaan valmiita näkemään vaivaa.

Jotta ala voi hyvin, on luotava olosuhteet, jossa työntekijälle tarjotaan mahdollisuus luovaan sekä motivoivaan työskentelyyn. Alan kasvu on mahdollista, jos työntekijät voivat hyvin ja yleisöllä turvallinen olo esityksissä. Työntekijöiden osalta tilanne turvataan, kunhan huolehditaan osaamisesta, projektinjohdosta, kaluston toimintakunnosta, riittävästä resursoinnista ja työn mielekkyydestä. Minusta pandemia-aika osoitti alan rakenteelliset heikkoudet ja antoi samalla mah-

dollisuuden järjestäytyä ja kehittyä. Uskon alan olevan jälleen uuden taloudellisen kasvun äärellä ja alan yhteiskunnallinen arvo tullaan mittaamaan uudelleen lähivuosina.

Teatteri- ja esitystekniikan merkitys koko alan kasvuun on valtava. Kasvu pysähtyy täsmälleen siihen kohtaan, jossa alkaa epäselvyydet projektijohdossa ja osaaminen loppuu. Esitystekniseltä näkökulmalta vaikutusmahdollisuudet yleisön saamiseksi takaisin esitystiloihin, festivaaleille ja konsertteihin, ovat tietenkin pienet. Ei ole kuitenkaan mahdollista vaikuttaa lipun ostopäätöksiin vain ”roudaripohjalta”. Sen sijaan koko alan yhtenäistyminen, yhteiset toimintatavat ja kollegiaalisuus sekä alan yleinen tunteminen lisää turvallisuuden tunnetta ja ammattimaisuutta. Se kuva, jonka alan toimijat yhdessä luovat julkisuuteen, on merkittävä. On tärkeää, että ala on nyt tunnistettu elinvoimaisena toimialana ja tapahtumainfran laajuus on ymmärretty. Alan toimijat luovat yhdessä julkisen kuvan koko tapahtuma-alasta.

Lopuksi nostan esille muutaman opinnäytteen materiaalista ja tutkimuksesta nousseen asian. Nämä teemat toistuivat kaikissa käyttämissäni aineistossa.

1. Järjestäytyminen ja medianäkyvyys ovat tehneet alalle hyvää
2. Työvoimapulaan, joka johtuu alan vaihdosta, ja siitä johtuvaan työmäärän äkilliseen nousuun ei ollut mahdollisuutta valmistautua
3. Työhyvinvointiin ja työssäjaksamiseen on panostettava jatkossa
4. Terveysturvallisuuteen tullaan panostamaan jatkossa

Osaamisen merkitys teatteriteknisellä alalla on huomattava. Kyseessä on lopulta esitystilanteen sujuvuus ja sekä esiintyjän että yleisön turvallisuus. Kesän 2022, piti päättää koronataistelu, kun työntekeminen ja tapahtumat sallittiin jälleen täyssulkujen jälkeen. Erityisesti työvoimapula ja keikkarutiinin puuttuminen

leimasivat toimintaa. On myös todettava, että huolimatta koronasta, kesä 2022 meni pääosin hienosti. Työ tapahtuma-alalla oli suurimmalta osin turvallista ja hallittua.

Kesään kuitenkin mahtui muun muassa kokonaisen festivaalin peruuntuminen teknisen vian vuoksi, vaikka yleisö oli jo sisällä alueella. Esiintymislava ei täyttänyt turvallisuusmäärityksiä. (Mallat, 2022.)

Esitys- ja teatteritekniinen ala on siis saanut koronan jälkeen loistavan tilaisuuden näyttää mitä tarkoittaa, että koulutetut ja motivoituneet työntekijät luovat yleisölle turvallisia tapahtumia. Siitä arvosta tulisi pitää kiinni. Tulevaisuus tulee tuomaan uudet haasteet vastuullisuuden ja kestävä kehityksen muodossa. Voisiko tuleviin haasteisiin varautua etukäteen? Ainakin osaamiskyselyyn vastanneilla vaikuttaa olevan tarve ja toive koulutukselle ja verkostoitumiselle. Vastauksista voi tulkita, että alan toimija katsoo jo tulevaisuuteen ja haluaa olla valmis tulevaan kysyntään.

Turvallisen työskentelyn ohella myös muu henkinen turvallisuus, kuten turvallinen tila ja tasavertainen kohtelu, ovat nousseet esille viime aikoina myös tapahtuma-alalla. Tämänkaltainen tietoisuuden nousu on kaiken kaikkiaan raikasta ajattelua ja hyvä merkki. Uskon näiden jäävän myös jossakin määrin vakiintuneiksi käytännöiksi tapahtuma-alalle.

Aineistosta nousee erityisesti, että vaikka taloudellinen vahinko oli merkittävä, vallitsee kentän toimijoiden keskuudessa toiveikkuus. Henkilöstö vaikuttaa suhtautuvan positiivisesti tulevaan. Esitystekniikan alalle luonteenomainen ratkaisukeskeinen toimintamalli ilmentää vahvasti kykyä kohdata muutoksia. Teknisen alan toimijat ovat perinteisesti kunnostautuneet ratkaisemaan kiperiä tilanteita, jotta esitys ei myöhästyisi tai esityksen teknisestä tasosta ei tarvitsisi tinkiä.

Onko se tämä sama asenne, joka on auttanut osaltaan jälleenrakentamisessa?

Tavoitteena oli siis selvittää, minkälaisia muutoksia korona-aika toi alalle. Aineisto osoittaa selvästi alan kannattavuuden merkittävän laskun, kuten luvussa 3.1, ja huolen osaamisen häviämisestä, kuten luvussa 3.3. Alan toimijoiden

henkisen hyvinvoinnin tila on luettavissa osaamiskyselyn avoimissa vastauksissa luvussa 4. On huomattava, että alan toimijat yhdessä muodostavat tapahtuma-alan ytimen ja huonovointisuus tai riittämätön osaaminen ulottaa vaikutuksensa konserttikokemukseen lipunostajalle asti.

Miltä tulevaisuus sitten näyttää? Millainen kesän 2023 rooli lopulta on alan tulevaisuuden kannalta? On selvää, että olemme jälleenrakennusvaiheessa, mutta kannattaako rakentaa pikaisesti systeemi, jossa keikkojen tekeminen on mahdollista, vai tulisiko katsoa pidemmälle ja varautua tuleviin haasteisiin? Uusiin kriiseihin varautuminen käytännössä voisi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että työntekijöiden saatavuus ja osaaminen on turvattu. Opinnäytteessä käytetyn aineiston perusteella myös projektijohtaminen, asioiden dokumentoinnin tärkeys tulee korostumaan.

Keskustelut kentän toimijoiden keskuudessa vaikuttaa noudattelevan S4LT -kyselyyn vastanneiden näkemyksiä työvoimapulasta. Molemmista aineistoista oli luettavissa yleinen huoli erityisesti siitä, että mistä löytää ajoissa teknikoita tai kykeneekö tekemään kaikki sovitut työt. Myös huoli mielenterveydestä näkyi useammassa aineistossa. Toimenkuvan muutokset, koulutustarve ja osaamisen arvostaminen, sekä toisaalta alan käytäntöjen yhtenäistäminen nähtiin tärkeänä. Musiikkitalon asiakastutkimus tukee omaa käsitystäni ja kokemustani yleisön lipunostokäyttäytymisestä.

Samaan päätelmään päätyi myös Helsingin Sanomien toimittaja Vesa Sirén Kantar TNS:n vuonna 2021 keräämän aineiston kautta, jonka mukaan 46% yleisöstä ”empii hieman” paluuta kulttuuritilaisuuksiin. (Sirén 2021.)

Koronanjälkeinen aika on myös tuonut uusia ja arvaamattomia käännteitä tapahtuma-alalle. Komponenttipula, osaaminen, työvoimapula, sota, kustannusten nousu ja energiakriisi vaikuttavat jokainen omilla tavoillaan. On täysin mahdollista ennustaa, millä keinoin vaikeudet tullaan voittamaan. Mielestäni on kuitenkin

kin selvää, että pandemia-aika jälkijärjestyksineen on jättänyt pysyvän jäljen tapahtuma-alalle. Tämän muutoksen keskiössä ovat tapahtumateknisen alan monet toimijat, kirjava joukko osaajia.

Lähteet

Ahloth, Jussi 2022 UNESCO: Luovilta aloilta katosi maailmassa 10 miljoonaa työpaikkaa pandemian takia. **Verkkoartikkeli**. Helsingin Sanomat 9.2.2022. [Unesco: Luovilta aloilta katosi maailmassa 10 miljoonaa työpaikkaa pandemian takia - Kulttuuri | HS.fi](#) Luettu 10.2.2022

Hyytinen, Tuomas 2021 Kun koronavirus valtasi planeetan ja Suomen, meiltä puuttui B-suunnitelma. **Verkkoartikkeli**. Yle 20.11.2021 <https://yle.fi/a/3-12150242> Luettu 15.2.2022

Eriksson, Anssi 2023 Avenged sevenfold -keulakuva selvittää kohonneita kiertuekustannuksia - pelkästään busseihin uppoaa huima summa. **Verkkoartikkeli**. Soundi 30.4.2023. <https://www.soundi.fi/uutiset/avenged-sevenfold-keulakuva-selvittaa-kohonneita-kiertuekustannuksia-pelkastaan-busseihin-uppoaa-huima-summa/> Luettu 2.5.2023

Koppinen, Mari 2023 Suuri metallifestivaali perutaan vähäisen kysynnän vuoksi. **Verkkoartikkeli**. Helsingin Sanomat 17.5.2023 <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000009591886.html> (luettu 17.5.2023)

Kinnunen, Maarit 2021 Tutkimusraportti. LiveFIN Ry. [LiveFIN-Tilannekuva-2022.pdf](#)

Kuusisto Kati, Sahlstedt Maria, Välimäki Olivia, Westerholm Thomas 2023. Tapahtuma-alan toimialamääritys ja yhteydet kaupunkikehittämiseen. Työ- ja elinkeinoministeriö. (https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164589/TEM_2023_1.pdf?sequence=1&isAllowed=y) (viitattu 22.3.2023)

Mallat, Sara 2022 Pietarsaaren Open Air peruttiin – tapahtumapaikan porteilla odotettiin yli tunti tapahtuman alkua. **Verkkoartikkeli**. Ilta-lehti 29.7.2022 <https://www.iltalehti.fi/viihdeuutiset/a/8d74ed4c-971c-4293-908f-ed1dbd90046e> (luettu 29.7.2022)

Paaso, Juha 2023 Tutkimusraportti. Musiikkitalon asiakastutkimus: https://musiikkitalo.fi/musiikkitalo-tutki-koronapandemia-passivoi-ison-osan-konserttikavijoista/?utm_campaign=later-linkinbio-musiikkitalo&utm_content=later-33889794&utm_medium=social&utm_source=linkin.bio&fbclid=IwAR3EF3Yxlj3Yy_2JrDTMhP7gb9y5bwKBwHTeG2qMDGTZg11i3O8YVTg_5wU (viitattu 4.4.2023)

Puljujärvi, Ismo 2021 Blockfest on peruttu: ”Niin lähellä, mutta valitettavasti liian kaukana”. **Verkkoartikkeli**. Ilta-lehti 6.8.2021 <https://www.iltalehti.fi/musiikki/a/6b752894-aac2-4d6e-9bfa-e24261d84faf> (Luettu 13.5.2023)

Santala Essi, Sarpola Kiika Skills for Live Tech – Osaamisen uusi normaali 2023. **Verkkojulkaisu.** (<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/792747/2023%20Taito%20109%20Osaamisen%20uusi%20normaali.pdf?sequence=2&isAllowed=y>) (viitattu 8.4.2023)

Sirén, Vesa 2021 Enemmistö suomalaisista epäröi kulttuuritapahtumiin palamista, pääkaupunkiseudulla ollaan keskimääräistä rohkeampia. **Verkkoartikkeli.** Helsingin Sanomat 8.10.2021. <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000008310671.html> (luettu 10.2.2022)

Teatterin tiedotuskeskus https://www.tinfo.fi/documents/striimaukset-ja-tallenteet_vos_2021.pdf (viitattu: 3.5.2023)

Weckström, Kaisa 2020 Tilastokeskus **Verkkoartikkeli.** (<https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2020/korona-pisti-kulttuuri-ja-viihdetoiminnan-polvilleen/>) (viitattu: 3.5.2023)

Westerholm Thomas, Liikamaa Annika 2021. Tilinpäätösanalyysi vuodesta 2021. Tapahtumateollisuuden toimialatutkimus 20.8.2021. https://www.tapahtumateollisuus.fi/wp-content/uploads/2021/08/Tapahtumateollisuus-toimialan-tilinpaaostutkimus-2020.pdf?fbclid=IwAR2uNs_KAgzs1nnjCVGPgodGf9txoBvBPF-BtcVfmG5EaiHFscso0tx_Ew6c (viitattu 20.2.2023)